

บทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร. อัมเบดการ์ ตามหลักพุทธสันติวิธี

The Peace Strengthening Role of Dr. Ambedkar according to the Buddhist Peaceful Means

กฤษณะ ถาวร

Kritsana Thaworn

พระมหาดวงเด่น จูตญาโณ, ดร.

Dr. Phramaha Duangden Thitaño

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doi: 10.14456/jmcupeace.2016.38

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบดการ์ และ 2) เพื่อวิเคราะห์บทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบดการ์ ตามหลักพุทธสันติวิธี

ผลการวิจัยพบว่า ดร.อัมเบดการ์ เป็นชาวพุทธคนหนึ่งที่ยึดมั่นในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และได้เสริมสร้างสังคมให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังจะเห็นได้จากบทบาทการต่อสู้เรียกร้องประโยชน์สุขต่อคนชั้นกลางหรือคนชั้นล่างของสังคมอินเดีย โดยท่านยึดหลักต่อความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนต้องเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ในด้านการเข้าถึงโอกาสและสิทธิ ท่านมีความอดทนต่อการไต่ศึกษา และการทำงานในภาระหน้าที่ที่สำคัญของประเทศ อดทนต่อการถูกดูถูกเหยียดหยามและรังเกียจในฐานะเป็นชนชั้นจัณฑาล ที่สำคัญท่านเป็นคนเสียสละประโยชน์ตนและหมู่เพื่อทำประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยเฉพาะประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา

แนวทางการเสริมสร้างสันติภาพตามหลักพุทธสันติวิธี คือ เป็นไปตามหลักฆราวาสธรรม โดยท่านยึดหลักสัจจะ การมีความจริงใจต่อกัน ทมะ การรู้จักข่มใจ ขันติความ อดทน อดกลั้น และ จาคะ การรู้จักละวางความชั่ว ละความทุจริตและรู้จักเสียสละ

บทบาทการสร้างสังคมสันติสุขของท่านได้ปรากฏผลต่อสังคมอินเดีย ซึ่งทำให้คนอินเดียเปลี่ยนความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติ ที่เป็นไปเพื่อการยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกับคนจัณฑาลได้อย่างสันติสุข เป็นผู้นำด้านการเมืองและการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างความยุติธรรม ความเท่าเทียมในสังคม

คำสำคัญ : การเสริมสร้างสันติภาพ, พุทธสันติวิธี, ดร. อัมเบดการ์

Abstract

This qualitative research is of 2 objectives, i.e. 1) to study peace strengthening role of Dr. Dr. Ambedker; and 2) to analyze peace strengthening role of Dr. Ambedker according to Buddhist peaceful means.

Dr. Ambedker is one of Buddhists who hold tightly on to the principles of Buddhist teaching, and enhanced the society for living together peacefully as obviously seen from his role of fighting for the benefits of the untouchables or the lower class of the Indian society by being steadfast towards Sacca. He take the truth that All human must be equal in reaching the opportunity and the right. He had Khanti towards the eagerness of learning and working on the important duties of the country, He had Khanti in restraining towards the contempt of being an untouchable, and Cāga of sacrificing his own benefits for others, especially his contribution to Buddhism.

From the analysis, it is found that Dr. Ambedker's way to strengthen peace according to the Buddhist peaceful means is the Dhamma for householders called Gharāvāsa-dhamma consisting of Sacca, having sincerity to one another; Dama, knowing self-control; Khanti, having patience or tolerance; and Cāga, knowing to desert the evil, the dishonor, and knowing the sacrifice.

His role of peace building had been shown in the Indian society causing Indian people to change their attitudes and practices to live together with the

untouchables peacefully. He was also the political leader who helped restoring Buddhism to build social justice and equality.

Keywords : Peace Strengthening, Buddhist Peaceful Means, Dr. Ambedkar

บทนำ

ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ด้านสังคมและการเมืองที่สลับซับซ้อน เนื่องจากประเทศอินเดียมีความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลาย แม้กระทั่งระบบโครงสร้างทางสังคมก็ได้รับอิทธิพลจากศาสนา เช่น ระบบวรรณะ เป็นต้น ระบบวรรณะหรือระบบชนชั้นเป็นระบบที่มีจุดมุ่งหมายแรกเริ่ม เพื่อรักษาหรือแบ่งแยกเชื้อสายเผ่าพันธุ์ กล่าวคือ ถ้ามีการแต่งงานระหว่างเผ่าในไม่ช้าความบริสุทธิ์หรือผิวขาวผ่องของชาวอารยันก็จะหมดไป (เฉลิม พงศ์อาจารย์, 2523 : 33-34) เป็นแนวคิดที่ต้องการจะสงวนอภิสิทธิ์ต่างๆ และการครอบครองความมั่งคั่งอันยิ่งใหญ่ไว้ให้แก่เผ่าของตน ในภายหลังระบบวรรณะได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนในคัมภีร์พระเวทย์ (พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต), 2532 : 157-168) และได้กลายเป็นหลักการการกำเนิดของมนุษย์ที่มาจากพระพรหม... โดยพระพรหมได้เป็นผู้กำหนดขึ้นมาไว้แล้วอย่างมีจุดหมายแน่นอน พร้อมทั้งเป็นหลักการที่ถูกนำมาใช้อธิบายอ้างและสร้างความชอบธรรมแก่ระบบวรรณะ กล่าวคือ พระพรหมเป็นผู้สร้างวรรณะทั้ง 4 จากส่วนอวัยวะร่างกายของพระองค์ คือ พรหมณ์จากพระโอษฐ์ กษัตริย์จากพระพาหา ไวศยะจากพระเพล และศุทราจากพระบาท (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2529 : 20) ปัจจุบันแม้ระบบชนชั้นวรรณะในอินเดียอาจจะไม่ปรากฏให้เห็นในรูปแบบของกฎหมายที่เป็นทางการ แต่จากอิทธิพลความเชื่อในคัมภีร์พระเวทย์และระบบโครงสร้างชนชั้นวรรณะที่เคยเป็นมาดังกล่าว ได้ทำให้คนชายขอบหรือคนชั้นล่างของสังคมอินเดียตกอยู่ในสถานะที่ไม่ต่างไปจากวรรณะศุทราหรือจัณฑาล กล่าวคือ มีชีวิตและอาชีพเพียงเป็นผู้รับใช้ ต้องเหน็ดเหนื่อยยากลำบากตรากตรำในการทำงานเพียงเพื่อแค่ประทังชีวิตให้อยู่รอดได้ในแต่ละวันเท่านั้น เป็นกลุ่มคนที่สูญเสียสิทธิและโอกาสทั้งด้านการศึกษาและเศรษฐกิจ ซึ่งได้สะท้อนความไม่ยุติธรรมทางสังคม

ดร.อัมเบดการ์เป็นคนหนึ่งที่ได้ลุกขึ้นทำการต่อสู้เป็นปากเป็นเสียงเพื่อคนชายขอบหรือเพื่อผู้ด้อยโอกาส ท่านมีบทบาทในการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิวัติทางสังคม ด้วยการประกันและคุ้มครองสิทธิพลเมือง การยกเลิกวรรณะจัณฑาลเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ดร.อัมเบดการ์ เชื่อว่าระบบวรรณะได้สร้างความทุกข์ยากเดือดร้อน

และความยุติธรรม กล่าวคือ ชนชั้นต่ำจะตกเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่หรือกดทับไว้ไม่ให้เท่าเทียม เป็นระบบหรือแนวคิดที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสติปัญญาความสามารถของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ชอบธรรม เป็นความยุติธรรม และทำให้คนชายขอบไม่มีสิทธิ ไม่มีโอกาส ไม่มีทรัพยากรเป็นของตนเอง (ชาญ กรัสนัยบุระ, 2517 : 24) ดังนั้น ดร.อัมเบตการ์ จึงได้ทำการต่อสู้เรียกร้องเพื่อการปลดปล่อยคนจนทาสให้เป็นอิสระ ด้วยการต่อสู้ปกป้องสิทธิ และเรียกร้องโอกาสเพื่อความเท่าเทียมกันของคนในสังคม

จากบทบาทการดำเนินการเพื่อสังคมอย่างมุ่งมั่นดังกล่าวของ ดร.อัมเบตการ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทการเสริมสร้างสันติภาพต่อสังคมของ ดร.อัมเบตการ์ โดยอาศัยหลักพุทธสันติวิธี คือ หลักธรรมาธรรม มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพราะเหตุว่า หลักธรรมาธรรม 4 ประการนี้ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ (ส.ส. (ไทย) 15/246/354) มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ และแนวทางปฏิบัติเพื่อสร้างสังคมให้เกิดความสุข ซึ่งใกล้เคียงกับบทบาทการทำหน้าที่ของดร.อัมเบตการ์ กล่าวคือ 1. สัจจะ ความซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง 2. ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ 3. ขันติ ความอดทนต่อการทำหน้าที่การทำงาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย และ 4. จาคะ ความเสียสละ สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อผู้อื่น ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดตามหลักธรรมาธรรมมาเป็นกรอบวิเคราะห์ และสะท้อนให้เห็นบริบทการทำงานด้านสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์ ทั้งนี้เพื่อต้องการรู้ว่า ดร.อัมเบตการ์มีการดำเนินการ รูปแบบ แนวทาง วิธีการสร้างสันติภาพเพื่อสังคมสันติสุขได้อย่างไร จะสามารถเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพให้สังคมหรือชุมชนอื่นๆ ได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด และมีผลที่เป็นประโยชน์แก่สังคมอย่างไรบ้าง รูปแบบวิธีการปฏิบัติดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาธรรมมากน้อยเพียงไร และเพื่อเป็นแนวทางแห่งการศึกษาสำหรับผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์ตามหลักพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรวบรวมข้อมูลแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างสันติภาพตามหลักพุทธสันติวิธีและนักวิชาการทั่วไป โดยรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ จากคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกาเป็นเอกสารหลัก

2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งเป็นตำราเอกสารที่เป็นงานเขียนหนังสือวิชาการจากปราชญ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำเป็นเอกสารรอง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นทำการศึกษารวบรวมข้อมูล แนวคิดการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์ ทั้งในด้านการศึกษา ด้านนิติศาสตร์ ด้านรัฐศาสตร์ ด้านศาสนา เป็นต้น เพื่อค้นหารูปแบบ แนวทาง วิธีการที่นำไปใช้เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข โดยทำการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย และตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่เป็นแนวทางการสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์ ทั้งในส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงประวัติ การศึกษา ชีวิตครอบครัว คุณสมบัติความสามารถพิเศษ โดยผ่านกรอบแนวคิดตามหลักพุทธสันติวิธี คือ ภายใต้อารมณ์และทิศทางตามหลักฆราวาสธรรม

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการนำเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางต้นแบบแห่งการนำไปปฏิบัติ

ผลการวิจัย

1. บทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์

ดร.อัมเบตการ์เกิดในครอบครัวจัณฑาล เรียกว่า มหารัณ หมู่บ้านอัมพวาเท ตำบลรัตนคีรี เมืองมันทังคัท ซึ่งปัจจุบันอยู่ในรัฐมหาราษฏร์ แห่งแคว้นบอมเบย์ ดร.อัมเบตการ์ จบการศึกษาชั้นประถมที่สัตรี ในช่วงเวลาที่อยู่ในโรงเรียนเขาเริ่มตระหนักถึงความอยุติธรรมและความรังเกียจ อันเนื่องมาจากวรรณะจัณฑาล เมื่อจบมัธยมท่านได้เข้าเรียนในชั้นเตรียมอุดมที่โรงเรียนมราฐา และย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนเอลฟินสโตน ดร.อัมเบตการ์ได้เข้าศึกษาต่อใน

ระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยเอลฟินส์ตัน และได้รับทุนการศึกษาจากมหาราชแห่งบาโรดาไปศึกษาต่อปริญญาเอกทางด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ใน ค.ศ. 1916

การศึกษาและผลงานของดร.อัมเบตการ์ ได้สะท้อนให้เห็นการทำงานเพื่อสร้างสังคมให้เกิดสันติสุข โดยได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่ภาวะการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข กล่าวคือ แนวทางปฏิบัติของท่านได้ก่อให้เกิดคุณค่าต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงสังคมมากมาย กล่าวคือ

1. ด้านลักษณะการต่อสู้ ท่านใช้หลักเหตุผลมากกว่าความรุนแรง การชักชวนให้ร่วมมือกันมากกว่าเป็นศัตรูกัน เน้นสวัสดิการเรื่องต่างๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข ค่าจ้างที่ยุติธรรม เน้นหลักความเสมอภาค หมายถึง ทุกคนในสังคมมีโอกาสแข่งขันกันโดยเสมอภาค(ชัชกิจธรรม, 2529 : 66-67)

2. ด้านเศรษฐกิจและแรงงาน ท่านได้ออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานต่างๆ โดยสรุปคือ รัฐควรแบ่งที่ดินออกเป็นฟาร์ม เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านเช่า มอบที่ดินให้เช่าโดยไม่คำนึงถึงวรรณะ ศาสนา สีผิว รัฐมีหน้าที่ช่วยเหลือในด้านทุน และปัจจัยการผลิต ยกระดับทางเศรษฐกิจของชนชั้นต่ำ โดยเฉพาะจัดจณฑลที่เป็นคนยากจนและขาดแคลนที่ทำกิน หรือเป็นผู้ไร้แรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรม ให้มีความมั่นคงตามหลักเศรษฐกิจเพื่อจะได้มีชีวิตที่ดีขึ้น (Dr.Jatava, 1965 : 115)

3. ด้านการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ปรัชญาสังคมของดร.อัมเบตการ์ประกอบไปด้วย เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ ซึ่งปรัชญาของท่านเน้นภารกิจและการปฏิบัติ เมื่อทำการเปลี่ยนศาสนาและจะยอมรับทฤษฎีไตรคุณ

4. ด้านกฎหมาย ดร.อัมเบตการ์ เรียกร้องให้ออกกฎหมายกำประกันสิทธิของจณฑลด้านการเมือง กำหนดสัดส่วนคนจณฑลในฝ่ายบริหารทางการเมือง ซึ่งจณฑลจะได้รับสัดส่วนผู้แทน และได้รับสัดส่วนความเสมอภาคฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ความก้าวหน้าทางการศึกษา (บัญญัติ สำเร็จกิจ, 2534 : 92-93)

5. ด้านหลักสัตยาเคราะห์ ดร.อัมเบตการ์ได้นำขบวนการจณฑลเดินทำสัตยาเคราะห์เพื่อใช้น้ำในแทงค์ โดยเป้าหมายไม่ได้อยู่ที่แทงค์น้ำเท่านั้น แต่อยู่ที่การยืนยันในสิทธิของความ เป็นพลเมืองของจณฑล กระตุ้นให้พวกจณฑลรู้สึกยืนหยัดในสิทธิของตน ในการที่จะตั้งองค์กรที่สามารถต่อต้าน ทำลายความอยุติธรรม (Dhananjay Keer, 1971 : 105)

6. ด้านการศึกษา ท่านสนับสนุนการขยายการศึกษาในหมู่จันทาล สนับสนุนการขยายตัวทางด้านวัฒนธรรมแก่จันทาล จัดตั้งศูนย์กลางจันทาล ปรับปรุงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจของจันทาล โดยจัดตั้งโรงเรียนเกษตรอุตสาหกรรม การสร้างตัวแตนร้องทุกข์ให้จันทาล (วิรัช ธีรพันธุ์เมธี, 2508 : 52)

สามารถสรุปได้ว่า ดร.อัมเบตการ์ เป็นวีรบุรุษนักต่อสู้เพื่อคนจันทาลหรือคนชั้นล่างของสังคมอินเดีย เพราะเหตุที่ท่านได้จัดตั้งสมาคมต่างๆ เพื่อคนจันทาล และเป็นผู้นำด้านการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ตลอดเวลาที่ท่านอุทิศชีวิตเพื่อช่วยเหลือชาวอินเดียผู้ยากไร้เป็นเวลานาน ทำให้คนอินเดียเปลี่ยนความคิดและความเชื่อเพื่อการยอมรับคนจันทาล ท่านได้ทำการต่อต้านชนชั้นวรรณะ และศาสนาฮินดู โดยเรียกร้องให้เกิดการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม ยุติธรรม เสมอภาค ส่วนในด้านการศึกษาท่านมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของจันทาล รวมทั้งการเน้นการเรียกร้องสิทธิอันพึงมีของพวกตนในฐานะพลเมืองทางสังคม แนวคิดทางด้านศาสนาของ ดร.อัมเบตการ์ ท่านต้องการศาสนาที่เน้นถึงหลักเหตุผล ไม่มีการแบ่งแยกเป็นกลุ่มต่างๆ เน้นหลักความเสมอภาคของบุคคล ท่านได้แนะนำให้คนจันทาลหันมานับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาที่เน้นความเสมอภาค อันเป็นเงื่อนไขที่จะปลดปล่อยจันทาลให้เป็นอิสระจากพันธะแห่งระบบวรรณะ

2. วิเคราะห์บทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์ตามหลักพุทธสันติวิธี

ในการวิจัยครั้งนี้เน้นการศึกษาการสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์ ตามหลักพุทธสันติวิธี โดยใช้กรอบตามหลักฆราวาสธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2546 : 113-114) ซึ่งมีนัยยะโดยย่อ คือ 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง พุดจริง ทำจริง จริ่งใจต่อกัน 2) ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว ฝึกหัดตัดนิสัย ปรับปรุงตนให้เจริญ ก้าวหน้า ด้วยสติปัญญา การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ 3) ขันติ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย 4) จาคะ ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนให้ ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ดร.อัมเบตการ์เป็นบุคคลหนึ่งที่ต่อสู้เรียกร้องเป็นไปเพื่อการสร้างสันติภาพ ด้วยเหตุที่ท่านเป็นชาวพุทธที่โดดเด่นในหน้าประวัติศาสตร์ ดังมีรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปนี้

1) การสร้างสันติภาพบนพื้นฐานแห่งสัจจะ

ดร.อัมเบตการ์ เป็นผู้ที่ยึดมั่นต่อความจริง ความแท้ ความเที่ยงตรง มีสัจจะ หรือความสัตย์ ไม่กล่าวเท็จต่อมวลชน นอกจากนี้ ยังปรากฏในรูปแบบการทำงาน หรือภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อีกด้วย คือ จริงต่องาน จริงต่อหน้าที่ จริงต่อวาจา จริงต่อบุคคล จริงต่อความดี ในคุณลักษณะที่สะท้อนหลักสัจจะ คือ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความมุ่งมั่นที่ไม่หลอกลวงผู้อื่น ยืนหยัดต่อความจริง และจริงใจต่อคนอื่น คือ การมีความซื่อตรง จริงใจตรงไปตรงมาต่อ บิดามารดา ผู้มีพระคุณ ครูอาจารย์ มิตรสหาย พยายามศึกษาวิเคราะห์เพื่อช่วยหาทางออกเพื่อผู้อื่น ท่านมีความจริงใจและซื่อสัตย์ต่อคนจันทาลอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ท่านได้เน้นความสำคัญของปัญหาจันทาลโดยเรียกร้องขออำนาจการเมืองให้แก่จันทาล โดยให้เหตุผลว่า “ไม่มีใครจะแก้ปัญหาในเรื่องที่เราร้องทุกข์ได้ดีเท่าพวกเราเอง และเราไม่อาจแก้ปัญหาก็ได้ ถ้าอำนาจทางการเมืองไม่ได้อยู่ในมือเรา” (Dhananjay Keer, 1971 : 149 – 150) ท่านซื่อตรงต่อการทำหน้าที่ คือ มีความรับผิดชอบ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ไม่แสวงผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง และพวกพ้อง ด้วยการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

2) การสร้างสันติภาพบนพื้นฐานแห่งทมะ

ดร.อัมเบตการ์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการข่มใจ ยับยั้งชั่งใจ ผูกฝนตนได้ ไม่ทำอะไรตามความต้องการ หรือตามอารมณ์ของตน ท่านเป็นผู้ที่มีทมะจะทำอะไรต้องใคร่ครวญไตร่ตรองให้รอบคอบก่อน โดยคำนึงถึงเสมอว่า มีโทษหรือมีคุณ ให้สุขมากกว่า หรือให้ทุกข์มากกว่า จะทำอะไร พุทอะไร ต้องมีสติสัมปชัญญะ ดังจะเห็นได้จากประวัติตั้งแต่เด็ก กล่าวคือ ในช่วงวัยเด็ก ดร.อัมเบตการ์จบการศึกษาชั้นประถมที่สัตรี ในช่วงเวลาที่อยู่ในโรงเรียนเขาเริ่มตระหนักถึงความยุติธรรมและความรังเกียจ อันเนื่องมาจากวรรณะจันทาล เช่น การถูกปฏิเสธจากช่างตัดผม ห้ามดื่ม น้ำจากที่ดื่ม น้ำของโรงเรียน ไม่มีเพื่อนในโรงเรียน ครูแสดงความรังเกียจ ต้องนั่งเรียนกับพื้นโดยใช้ผ้าปูเก่าๆ รองนั่ง (Dhananjay Keer, 1971 : 29)

3) การสร้างสันติภาพบนพื้นฐานแห่งขันติ

ดร.อัมเบตการ์มีความอดทน โดยสรุปดังนี้

(1) การอดทนต่อความลำบากทางกาย เช่น หนาว ร้อน หนกระหาย หนต่อความเจ็บปวด เช่น ท่านได้อดทนต่อสู้ด้วยการไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกาและได้ปริญญาเอกทางด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ใน ค.ศ. 1916 นี่คือการอดทนต่อทุกขเวทนาคือความลำบากในการดำเนินชีวิต

(2) การอดทนอดกลั้นต่อการถูกกระทบกระทั่งด้านอารมณ์ คือ ท่านเป็นผู้อดทนต่อความลำบากทางใจ เช่น ทนต่อภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ทนต่อเสียงติฉินนินทา คำว่าประชดประเทียบ ทนต่อสภาพแวดล้อมที่อึดอัดน่าเบื่อหน่าย และทนต่อการยั่วเย้าเร้าให้หลงของกิเลส ดังจะเห็นได้จากการต่อสู้เพื่อสิทธิทางศาสนาของจันฑาลในศาสนาฮินดู โดยจัดตั้งขบวนการสัตยาเคราะห์ หรือการต่อสู้โดยสันติวิธี เรียกว่า แบบวิธีการต่อสู้ของประชา เป็นการต่อต้านความอยุติธรรม และผู้มีอำนาจ การไม่เชื่อฟังรัฐ การฝ่าฝืนกฎหมายจารีตประเพณีที่ห้ามจันฑาลเข้าไปสู่วิหารของศาสนาฮินดู (บัญชา สำเร็จกิจ, 2534 : 119) ดร.อัมเบตการ์ ได้เข้าไปในวิหารเขตอัมราวตี เป็นเหตุให้ถูกทำร้ายและถูกจับกุมไปหลายคน และการใช้น้ำในแทงค์ที่มหาทแต่ถูกทำร้ายโดยชาวฮินดู และเขาได้ประกาศเผด็จกัณท์มนุสสัมฤติต่อที่สาธารณะจากเหตุการณ์ดังกล่าว ได้สะท้อนภาวะความเป็นผู้มีความอดทนอดกลั้น อดทนต่อแรงเสียดทานหรือการก่นด่า แต่ท่านก็ยังยืนหยัดไม่ท้อถอย

(3) การอดทนอดกลั้นต่อสิ่งล่อใจ กล่าวคือ ท่านอดทนในด้านจิตใจ คือ การห้ามจิตใจไม่ให้ไหลไปตามกระแสแห่งอำนาจฝ่ายต่ำ คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เนื่องจากท่านดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ให้คุณให้โทษ หากถ้าท่านเป็นผู้ที่จิตใจไม่เข้มแข็งย่อมเป็นผู้ไหลไปตามกระแสแห่งกิเลส ดร.อัมเบตการ์ ต้องอดทนเผชิญและฟันฝ่าต่อความยากลำบากมากมาย แสดงให้เห็นถึงความอดทนและตั้งใจของท่าน โดยเฉพาะต้องตกต่ำคับขัน มีสติอดกลั้น คิดอุบายใช้ปัญญาหาทางแก้ไข ไม่ใช่การทำร้ายซึ่งกันและกัน มีความอดทนต่อการตำหนิติเตียน ต่อการพูดส่อเสียดเยาะเย้ยถากถาง วางตนหนักแน่น ยึดมั่นในความยุติธรรม ไม่เอนเอียงหวั่นไหวเพราะลาภสักการะ

4) การสร้างสันติภาพบนพื้นฐานแห่งจาคะ

ดร.อัมเบตการ์ มีคุณธรรมแห่งจาคะที่เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติตามสามารถมองเห็น คือ การเอื้ออาทรต่อความทุกข์ยากและความต้องการของคน ท่านเสียสละเวลาต่อสู้ให้กลุ่มจันฑาลเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีโอกาสปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น (B.R. Ambedkar, 1975 : 256) นำพาคนจันฑาลเพื่อเป็นการยืนยันสิทธิต่างๆ ในสังคม คือ การให้จันฑาลมีผู้แทนเป็นของตัวเองอย่างแท้จริง การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อความสุขของผู้อื่น มีความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบายส่วนตน ให้คนอื่น เป็นผู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง การมุ่งเสียสละทรัพย์ สิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น และการเสียสละทางด้านอารมณ์ คือ การมุ่งสละอารมณ์ หรือเป็นผู้รู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เป็นข้าศึกต่อความสงบใจ นอกจากนี้การเสียสละทางด้านอารมณ์ มีนัยยะเดียวกันกับการให้อภัย คือ การให้อภัยกับคน ผิดพลาด มิไม่ตรึงจิตด้วยความจริงใจ

สรุป

บทบาทการเสริมสร้างสันติภาพของ ดร.อัมเบตการ์ ตามหลักพุทธสันติวิธี ท่านมีแนวทางการสร้างสันติภาพตามกรอบฆราวาสธรรม กล่าวคือ สัจจะ คือ ท่านยึดถือคำจริง คำตรง คำแท้ คำที่ไม่โกหก หลอกลวง ยืนหยัดต่อความจริงของมนุษย์ในประเด็นความเป็นคนที่เท่ากัน ท่านเป็นคนที่มีสัตย์ต่อตนเอง จริงใจต่อคนอื่น ซื่อตรงต่อการทำหน้าที่ มีความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิต ทมะ คือ ท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการข่มใจ ยับยั้งชั่งใจ ฝึกฝนตนได้ ไม่ทำอะไรตามความต้องการ หรือตามอารมณ์ของตน การบังคับควบคุมอารมณ์ คือ การยับยั้งจิตใจของตนไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และศีลธรรม รวมทั้งรู้จักควบคุมอารมณ์ไม่ให้โกรธง่ายหรือ เกลียดง่าย ขันติ คือ ลักษณะของความอดทน ความอดกลั้น ไม่แสดงอาการทุกข์ร้อน หรือความไม่พอใจ ความอดเนียวออกมาให้เห็น ขันติ มีลักษณะทนต่อความลำบาก ตรากตรำ ไม่แสดงอาการท้อแท้หรือยอมแพ้ ทนสู้ได้ ทนต่อทุกขเวทนา คือ ท่านมีการอดทนต่อความลำบากทางกาย อดทนอดกลั้นต่อการถูกระทบกระทบทั้งด้านอารมณ์ อดทนอดกลั้นต่อสิ่งล่อใจ จาคะ คือ ท่านมีความเสียสละ การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อ การสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น การเสียสละของดร.อัมเบตการ์ปรากฏชัดที่สุดผ่านบทบาทภาวะความเป็นผู้นำ

โดยรวมจากแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการสร้างสันติภาพตามหลักฆราวาสธรรมดังกล่าวของ ดร.อัมเบตการ์ พบว่า การกระทำดังกล่าวได้นำสู่การเปลี่ยนแปลงต่อสังคมทั้งในมิติด้านการปฏิวัติสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านแรงงาน ด้านการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ด้านกฎหมาย ด้านวิธีสัตยาเคราะห์ และด้านการศึกษา

บรรณานุกรม

- เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2523). **ประวัติศาสตร์อินเดีย**. กรุงเทพมหานคร : พิชณศ.
- ซัช กิจธรรม. 2529. **ประชาธิปไตยและสังคมนิยม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญ กรัสนัยบุระ. (2517). **พัฒนาการความคิดสังคมนิยม**. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์.
- บัญชา สำเร็จกิจ. (2534). **บทบาท ดร.บี อาร์ อัมเบดการ์ในการยกฐานะจันทาล**. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2529). **ระบบปรัชญาการเมืองในมานวธรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). **พุทธศาสนากับสังคมไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลคิมทอง.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- B.R. Ambedkar. (1975). **Evidence before Southorough Committee**. in Dr. Babasaheb Ambedkar : Writings and Speeches. Vol.1. Compiled by Bhagwan Das julundar Punjab : Patrika Publication.
- Dhananjay Keer. (1971). **Dr.Amberkar : Life and Mission**. 3rd ed. Bombay : Popular Prakashan.
- Dr.Jatava. (1965). **The Social Philosophy of B.R. Ambedkar**. Agra : Phoenix Publishing Agency.